

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Olas un putnu gaļa

16. – 17. februāris 2017., Brisele

Izskatāmie jautājumi:

1. Darba grupas priekšsēdētāja ievēlēšana
2. Tirgus pārskats – pēdējā informācija par putnu gaļas, olu un barības tirgu
3. Putnu gaļas un olu darba grupas ieguldījums nākotnes KLP
4. Tirdzniecība
 - Dažādu tirdzniecības sarunu stāvoklis (piem., TTIP, Japāna, Mercosur u.c.)
 - Šā brīža tirdzniecības sarunu attīstība ar Ukrainu un Dienvidāfriku putnu gaļas un olu jomā
5. Putnu gripas uzliesmojumi, saslimstība, un to ietekme uz tirgu
6. Ārstnieciskā barība
7. Par Eiropas Rīcības plānu antimikrobiālās rezistences ierobežošanai
8. Diskusijas par *Campilobacter* stratēģiju
9. Dzīvnieku proteīna avotu (PAP) atgriešana mājputnu uzturā, t.sk. insektu proteīns
10. Hennovation projekta prezentācija (<http://www.hennovation.eu>)

1. Darba grupas priekšsēdētāja ievēlēšana

Darba grupas priekšsēdētāja amatam tika izvirzīti divi kandidāti – pašreizējais darba grupas priekšsēdētājs Lielbritānijas pārstāvis Čārlzs Borns (Charles Bourns) un Īrijas pārstāvis Naidžels Renegans (Nigel Reneghan). Pretendenti īsumā izstāstīja par sevi, savu pieredzi un nākotnes plāniem darba grupas priekšsēdētāja pozīcijā.

N.Renegans par prioritāti izvirzīja izglītības jautājumus, labās prakses ieviešanu saimniecībās, viņa mērķis aizsargāt un atjaunināt putnkopības saimniecības, veicināt peļņas pieaugumu.

Č.Borns solīja turpināt līdzšinējo darba grupas stratēģiju, kā arī izveidot ilgtermiņa plānu cīņai ar putnu gripas radītājam sekām.

Darba grupas klātesošo pārstāvju balsu skaits bija pietiekams, lai sasniegtu kvorumu, no 129 balsīm ar 93 balsīm "PAR" par darba grupas priekšsēdētāju tika ievēlēts Č.Borns. Par darba grupas priekšsēdētāja vietnieci tika iecelta Polijas pārstāve Anna Zubkova (Anna Zubkow).

2. Tirgus pārskats – pēdējā informācija par putnu gaļas, olu un barības tirgu

Kopumā putnu gaļas tirgū 2016.gadā pret iepriekšējo periodu bija vērojams pieaugums par 2.5%, prognozēts, ka pieaugums turpināsies arī 2017. gadā par 3%. Vistas broileru gaļas ražošanas pieaugums paredzams Polijā, arī Francijā un Nīderlandē. Kopumā vistas gaļas ražošanas izaugsme paredzēta mazāka nekā 2016.gadā, jo 2017.gadā nozare spēcīgi izjutīs putnu gripas negatīvās sekas. Paredzams tītaru gaļas ražošanas pieaugums visā ES, jo īpaši Polijā, Francijā, Itālijā, Spānijā. Pīles gaļas ražošanas pieaugumu prognozē tikai Francijā un Ungārijā, bet kopējais ražošanas apjoms kritīsies par 7.3%. Truša gaļas ražošana turpinās samazināties, kas jau ir gadiem ilgi vērojama tendence, kas nav saistīta ar slimību ietekmi, bet gan ar tirgus struktūru. Cenas zemas, gados jauni patērētāji vairs nevēlas iegādāties truša gaļu, nav arī vairs tik liela truša ādu pārstrāde, līdz ar to tās nav, kur likt.

2017.gada pirmo mēnešu rezultāti – cenu straujais kritums februāra vidū ir stabilizējies, tirgus atgriezies iepriekšējā gada šā perioda līmenī. Uz Lieldienām paredzama putnu gaļas cenu paaugstināšanās. Cenas kopumā joprojām ir zemākas nekā 5 gadu vidējās cenas. Ražošanas resursu cenu pieaugums varētu sadārdzināt produkcijas cenas, bet ne tik daudz kā iepriekšējos gados.

ASV produkcijas cenas ir zemākas nekā ES, jo 2016.gada putnu gripas uzliesmojuma dēļ ASV ir zaudējušas lielu daļu no eksporta tirgus, nākotnē varētu sagaidīt lielāku Brazīlijas produkcijas ietekmi ES tirgū. ES importē gaļu no Brazīlijas un Taizemes, tad seko Ukraina, kuras produkcijas imports uz ES pēdējos gados ir ievērojami pieaudzis.

2017.gada pirmo mēnešu rezultāti – cenu straujais kritums februāra vidū ir stabilizējies, tirgus atgriezies iepriekšējā gada šā perioda līmenī. Uz Lieldienām paredzama putnu gaļas cenu paaugstināšanās, kas vērojama katru gadu. Cenas kopumā joprojām ir zemākas nekā 5 gadu vidējās cenas. Ražošanas resursu cenu pieaugums varētu sadārdzināt produkcijas cenas, bet ne tik daudz kā iepriekšējos gados.

ASV produkcijas cenas ir zemākas, jo 2016.gada putnu gripas uzliesmojuma dēļ ASV ir zaudējušas lielu daļu no eksporta tirgus, nākotnē varētu sagaidīt lielāku Brazīlijas produkcijas ietekmi ES tirgū. ES importē gaļu no Brazīlijas un Taizemes, tad seko Ukraina, kuras produkcijas imports uz ES pēdējos gados ir ievērojami pieaudzis. Vērtējot Ukrainas importa pieaugumu, tomēr jāsecina, ka ES un Ukrainas savstarpējā eksporta/importa kopējā bilance ir pozitīva ES – eksports uz Ukrainu joprojām ir lielāks nekā imports. Importētā produkcija pārsvarā tiek izmantota kā pārstrādes izejviela, kurai ES valstīs tiek radīta pievienotā vērtība.

AVEC pārstāvis nepiekrīt tik optimistiskām prognozēm, viņa skatījumā resursu cenas ceļas, bet saražotās produkcijas cenas krīt.

Olu tirgus – statistikas dati ievērojami mainījušies, jo saņemta papildinformācija no valstīm, kuras iepriekš nav nodevušas informāciju. Kopumā 2017.gadā tiek prognozēts ražošanas pieaugums par 0.7%. Patēriņa olu ražošana nedaudz pieaugs par 0.6%, pieaugums paredzams Francijā, Itālijā, Lielbritānijā, Nīderlandē un Polijā, bet kritums Vācijā un Spānijā. Inkubējamo olu ražošana pieaugs par 1.4%, visstraujākais pieaugums paredzams Polijā.

Dējējvistu skaita sadalījums pēc **dējējvistu turēšanas veida** 2015.gadā bija - būros turētas vistas 56% (Nr.3), kūtī turētas vistas 26% (Nr.2), brīvas turēšanas vistas 14% (Nr.1), bioloģiski audzētas vistas 4% (Nr.0). Alternatīvo turēšanas sistēmu īpatsvars jau ir sasniedzis 44%, tendence turpina augt. Nepieciešamas papildus investīcijas alternatīvo turēšanas saimniecību izveidei un pārveidei, jo strauji pieaug patērētāju pieprasījums tirgū pēc šāda veida olām visā ES teritorijā. Brīvas turēšanas vistu sektoru 2016./2017. gadā ļoti spēcīgi ietekmēs pārciestais putnu gripas uzliesmojums, daudzās valstīs ir izsludināti aizliegumi laist mājputnus ārā, lai pasargātu tos no putnu gripas. Vairākās ES valstīs ierobežojumu ilgums jau ir pārsniedzis 12 nedēļas, kas nozīmē, ka saskaņā ar ES regulu brīvas turēšanas apstākļos dētas olas (Nr.1) ir jāpārmarkķē par kūtī dētām olām (Nr.2), kas rada lielus zaudējumus vairāku valstu ražotājiem, kā piemēram, Lielbritānijā, Francijā, Nīderlandē, Vācijā u.c.

Kopumā situācija olu tirgū arī ir stabilizējusies, pēc straujā cenu krituma 2017.gada sākumā, februāra vidū cenas sāk atgriezties iepriekšējā gada šā perioda līmenī, kā vienmēr uz Lieldienām paredzams cenu kāpums. Kopumā vidējās cenas ir zemākas par pēdējo 5 gadu vidējo līmeni. Piedāvājums labi nosedz pieprasījumu, bet viss būs atkarīgs no putnu gripas seku ietekmes.

3. Putnu gaļas un olu darba grupas ieguldījums nākotnes KLP

Izveidota neliela darba grupa, kas apkopos un izstrādās KLP priekšlikumus. Uz Civilā dialoga darba grupu tiks virzīts kopējais uzskats – nav nepieciešamas reformas, bet jāturpina iesāktais, jāveicina putnu gaļas un olu sektora konkurētspēja. Ļoti svarīga ir vienkāršošana un birokrātijas mazināšana, kuru kā prioritāti nākotnes KLP ir izvirzījis arī komisārs Fils Hogans (Phil Hogan).

Šobrīd svarīgs jautājums ir Brexit ietekme uz ES budžetu, vai pieaugs dalībvalstu maksājumi, vai tiks samazināts budžets – pagaidām nav skaidrs. Turpinās pārrunas ar Lielbritāniju par izstāšanās procedūru.

Eiropas Investīciju bankas finanšu instrumentu piešķiršana lauksaimniecības sektoram, nepieciešama arī infrastruktūras uzlabošana. Cik lieli līdzekļi un ar kādām procentu likmēm būs pieejami lauksaimniekiem, kā tas ietekmēs sektora izaugsmi – tas ir liels riska faktors.

Svarīgākie punkti nozares tirgus un mārketinga tālākajā attīstībā:

- Pirms 10 gadiem putnu gaļas un olu sektorā bija redzama izaugsme, pēdējos gados vērojams kritums. Nepieciešami mērķtiecīgi rīki, lai cīnītos ar dažādiem riskiem, kas veicina patērētāju uzticības zudumu. Dažās valstīs ir vērojami labi apdrošināšanas piemēri, taču lielākajā daļā sektora risku apdrošināšana nav pieejama.
- Jāatbalsta kooperācija un sadarbība nozarē. Nav jākoncentrē produkcijas piegādes, bet jārada labākas integrēšanās iespējas piegāžu ķēdēs.
- Lauksaimniekiem nepieciešama lielākā tiesiskā palīdzība, jābūt skaidrām tālākās virzības vadlīnijām.
- Paaudžu nomaiņa – ES vidējais fermeris ir 57-60 gadu vecumā. Šābrīža jaunu (ne tikai gados) cilvēku piesaisti lauksaimniecība sektoram nevar uzskatīt par īpaši veiksmīgu. Nav runa tikai par atbalsta pasākumiem, nepieciešama pieredzes apmaiņa, izglītība, tīklošanās, lai veiksmīgāk apgūtu investētos līdzekļus.

Par nākotnes KLP aptaujas anketas aizpildīšanu – dažu nedēļu laikā saņemtas ~10 000 atbildes, daudzas no tām ir ļoti līdzīgas, kas vedina domāt, ka anketu aizpildīšanai tiek izmantotas tam speciāli radītas datorprogrammas. Tiek domāts par stingrākām anketas aizpildītāju indentifikācijas prasībām.

4. Tirdzniecība

- **Dažādu tirdzniecības sarunu stāvoklis (piem., TTIP, Japāna, Mercosur u.c.)**
- **Šā brīža tirdzniecības sarunu attīstība ar Ukrainu un Dienvidāfriku putnu gaļas un olu jomā**

Šobrīd tirgū vērojams ES eksporta samazinājums. Taču eksporta samazinājumu nevar vērtēt viennozīmīgi salīdzinājumā ar 2015.gada datiem. Putnu gripas uzliesmojumi ASV radīja ļoti strauju ES produkcijas eksporta kāpumu, toties tagad vērojams kritums, ja rezultātus salīdzina pret 2015.gadu, taču skatoties tālāk vēsturē un atceroties, ka 2015.gada tirgus situācija bija ļoti specifiska, vērojams produkcijas eksporta tendences pieaugums. Ļoti samazinājušies albumīna eksporta apjomi uz Japānu un ASV, taču pieaugums redzams Krievijas tirgū. Šobrīd liela cīņa par Japānas tirgu ar ASV un Latīņamerikas valstīm. Olu tirgus eksporta/importa bilance 2016.gadā tomēr saglabājās ļoti pozitīva gan apjoma, gan vērtības ziņā, kas nosedz albumīna tirgus kritumu.

ES sarunās ar tirdzniecības partneriem vēlas ieviest reģionalizācijas principu, lai putnu gripas gadījumā netiktu noteikti eksporta ierobežojumi visai ES dalībvalstij, bet gan tikai reģionam, kuru skārusi putnu gripa, kam jau ir piekritušas tādas valstis kā ASV, Kanāda, Saūda Arābija, AAE,

Omāna, Hongkonga, Singapūra, Albānija, Bosnija un Hercegovina, Bijusī Dienvidslāvijas republika Maķedonija, Serbija, Moldova, Turcija, Meksika, Ukraina, Krievija.

Valstis, kuras nepiekrīt reģionalizācijai, bet pārtrauc importu no visas putnu gripas skartās ES dalībvalsts teritorijas - Ķīna, Koreja, Japāna, Taivāna, Vjetnama, Malaizija, Taizeme, Dienvidāfrika, Alžīra, Maroka, Izraēla, Bangladeša, Indija, Nepāla, Šrilanka, Kamerūna, Etiopija, Nigērija, Sudāna, Barbadosa.

Valstis, kuras ir pilnībā pārtraukušas jebkuru sektora produkcijas importu no visām ES dalībvalstīm – Angola, Filipīnas.

Pārrunas ar Mercosur paredzētas 2017.gada 22. – 24. martā Brazīlijā par izmaiņām tirdzniecības nosacījumos.

2017.gada vasarā paredzētas pārrunas ar Jaunzēlandi, 2018.gadā varētu sākties tirdzniecība.

AAE ir pilnībā mainījušas HALAL sertifikācijas kārtību, izveidota pilnīgi jauna sertifikācijas institūcija ESMA, anulēti visi iepriekš izsniegtie sertifikāti. Pilnīgi neskaidra situācija, kas ES teritorijā būs tiesīgs veikt sertifikācijas procesu. Gulfood 2017 izstādes laikā paredzēta tikšanās ar AAE par šo jautājumu, kā arī 9.martā Riādā tiks prezentētas jaunās prasības.

Tirdzniecība ar Ukrainu – Ukraina ir principiāli piekritusi nākotnē pielīdzināt mājputnu labturības standartus ES standartiem. Jāatzīmē, ka Ukrainas putnkopības industrija ir ieplūdušas investīcijas no ES ražotājiem, kas veicinājušas Ukrainas ražošanas apjomu un eksporta uz ES pieaugumu. Sarunas tiek vērtētas pozitīvi, jo Ukraina tomēr importē no ES daudz vairāk nekā eksportē uz ES.

5. Putnu gripas uzliesmojumi, saslimstība, un to ietekme uz tirgu

Putnu gripas uzliesmojumi dažādās ES dalībvalstīs ir atšķirīgi ietekmējuši mājputnus, piemēram, Vācijā ir salīdzinoši daudz savvaļas putnu inficēšanās gadījumu, bet maz skarti mājputni, Francijā un Ungārijā situācija ir pilnīgi pretēja. 2016/2017 epidēmija jau skārusi apmēram 7 milj. putnus. Visvairāk cietušās putnu sugas ir cekulpīle ziemeļu apvidos un gulbji dienvidos. Šobrīd ir zināmi 16 vīrusu tipi no N1 līdz N16, turpinās vīrusu mutācijas gan savvaļas putnu, gan mājputnu vidū. Īpaši valstīs, kur cilvēki dzīvo cieši kopā ar dažādiem mājdzīvniekiem, notiek neprognozējamās mutācijas, jo vīruss pārceļo starp sugām. Arī cūkas slimo ar putnu gripu un, piemēram, H5N1 tips ir bīstams arī cilvēkiem. Tā kā vīruss ir ļoti bīstams un strauji izplatās, nevar būt ne runas par to, ka pret nekomerciāliem mājputniem un lielajām mājputnu fermām tiktu noteikti dažādi ierobežojumi, vienīgā nelielā atkāpe ir nebrīvē turētu savvaļas putnu novietnes. Svarīga ir visu sektoru izglītošana un agra ziņošana par atklātajiem uzliesmojumiem. Tiek izskatītas arī vakcīnu izstrādes iespējas, taču nav daudz kompāniju, kas varētu tādas saražot, kā arī pastāv risks, ka var inficēties arī vakcinēti putni. Notiek pētījumi, ir jaunas tehnoloģijas, taču tās vēl nav plaši pieejamas. Joprojām ir daudz mirušu putnu un konstatēti arvien jauni uzliesmojumi. Vīruss ilgstoši var saglabāties apkārtējā vidē un radīt jaunus inficēšanās gadījumus.

Šajā uzliesmojumu periodā EK nav paredzēts mainīt olu aprites marķējuma nosacījumus, varētu būt diskusijas tālākā nākotnē darba grupās kopā ar ekspertiem, kādu ietekmi, piemēram, uz brīvās turēšanas vistām atstāj atrašanās kūtī ilgāk par 12 nedēļām un vai ir pietiekami pamatots lēmums šādām olām mainīt marķējumu.

6. Ārstnieciskā (medikamentozā) barība

EK ieviesīs preventīvās lietošanas limitus, bet tas ir ļoti sarežģīts process. Būs arī citi limiti, jo īpaši, ja šāda veida barības izmantošana skar dzīvnieku un cilvēku veselību. Pagaidām nav skaidrs, kad tiks izveidota EK pozīcija, bet orientējoši maijā – jūnijā.

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS
Eiropas Lauksaimniecības fonds
lauku attīstībai

7. Par Eiropas Rīcības plānu antimikrobiālās rezistences ierobežošanai

Būs jauns rīcības plāns, kurā tiks noteikts kādi būs pasākumi. Plāna izstrādei nepieciešama sadarbība starp dažādiem sektoriem. Darba grupām ir izsūtīta plāna 1.versija, notiek plāna saskaņošana starp dalībvalstīm. Tiek pētīti jauni medikamenti, to lietošana, ietekme uz vidi, starptautiskas kooperēšanās iespēja.

8. Diskusijas par Campilobacter stratēģiju

Nav īpaši daudz izmaiņu jautājuma virzībā kopš iepriekšējās darba grupas sanāksmes. Taču jāpiezīmē, ka situācija nav pilnībā nekontrolējama. Jāievieš jauna kontroles pasākumu pakete. Dalībvalstīm būs jāziņo, kādā veidā tiek konstatēti riski.

9. Dzīvnieku proteīna avotu (PAP) atgriešana mājputnu uzturā, t.sk. insektu proteīns

Nekas nav mainījies kopš jautājuma virzībā kopš iepriekšējās darba grupas sanāksmes. Joprojām tiek veikti PAPs testi.

10. Hennovation projekta prezentācija (<http://www.hennovation.eu>)

Izveidota pieredzes apmaiņas platforma, kuras saturu veido paši lietotāji. Tā ir iespēja sadarboties dažādu valstu fermeriem, zinātniekiem, veterinārārstiem un citiem ar mērķi ieviest praksē inovācijas. Jebkurš interesents var iesaistīties platformā.